

# SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za četrť leta 6 K. — Naročnina izven Jugoslavije 32 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vin., na 8 straneh 60 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne petitive za enkrat K 1.80. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 50 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. Nezapirte reklamacije so poštnine proste.

## Za našo Koroško.

Ze več mesecev gleda vsa Jugoslavija, pred vsem vsa Slovenija tje gori na sever, na res krasno Koroško. Ententa ni hotela prepustiti vsega slovenskega ozemlja Jugoslaviji, tam od Gospe svetskega polja in Beljaka in gori do Pontebe, kjer je cela vrsta slovenskih krajev. Celovec s svojo slovensko okolico bi moral pripadati Jugoslaviji. A kraje južno od Vrbskega jezera in za velikovski okraj ljudsko glasovanje ali plebiscit v takozvanem pasu A. Tudi v krajih severno od tega pasa, v pasu B, je mnogo slovenskega prebivalstva.

Kakšen uspeh bo imelo to ljudsko glasovanje? To je vprašanje, ki vsa našo javnost tako živo zanima, kakor že zdavnaj nobena zadeva ne. Vsa slovenska domovina z napetostjo pričakuje, da bodo vrli slovenski Korošci glasovali za Jugoslavijo ter stem domovini ohranili tako lep del slovenske zemlje. Koroški Slovenci bodo rešili s takim glasovanjem čast svoje narodne zgodovine. Raditega željno pričakuje vsa Slovenija, da bodo naši mili rojaki na Koroškem vrlo, možato in zanesljivo izpolnili le-to svojo vzvišeno dolžnost!

Na Koroškem je zibelka naše slovenske domovine. Korontanski Slovenci so se prvi zavedali svoje narodnosti. Oni so imeli prvi svoje slovenske kneze; oni so prvi v našem slovenskem narodu osnovali slovensko neodvisno državo; oni so se prvi z mečem v roki bojevali za svobodo slovenske posesti. Proti tujemu sovražniku, proti prodirajočim Frankom in Bavarem, so oni prvi prelivali svojo kri za čast in blagor domovine. Ko so vsled nemile usode izgubili svojo neodvisnost, so vendar še edini koroški Slovenci ohranili nekaj narodne pravice, da so na Gosposvetem polju ustoličevali v slovenskem jeziku svoje kneze. Le na Koroškem se je ohranil do leta 1414 starodavni, častiljivi običaj, da je slovenski kmet ustoličil tujerodnega kneza, a samo pod pogojem, „če bode ščitil pravico in varoval vdove in sirote“.

Kako važno vlogo so koroški Slovenci tudi ves poznejši čas igrali v narodnem oziru, nam kaže dolga vrsta slovesnih pisateljev slovenskih iz Koroškega. Bili so v nekaterih dobah prvi buditelji in vodniki slovenske zavesti in prosvete. Kateri slovenski izobraženec ne pozna marljivega Ožbolta Gutsmana, ki je bil rojen v Grabstanju na Koroškem leta 1724 ter je bil najbolj plodovit slovenski pisatelj takratne dobe. Slavnoznan sta Urban Jarušk in veleučeni Matija Majar, vstrafna pisatelja in navdušena rodoljuba slovenska. In biser koroški, Anton Janežič, iz Sent Jakoba v Rožni dolini — kolikega pomena je on v slovenski narodni zgodovini! Ni je bilo ob njegovem

času tako marljive čebelice na slovenskem leposlovnem polju, kakor je bil on. Njegova „Slovenska Slovnica“, njegov „Cvetnik“, njegov „Cvet slovenske poezije“ so bili neizčrpni viri slovenske izobrazbe. Jasna zvezda med slovenskimi rodoljubi je bil vztrajno delavni Andrej Einšpieler. Tudi veliki škof Anton Martin Slomšek je dolgo deloval na Koroškem. Kdo bi prezrl dejstvo, da je naša dična „Družba sv. Mohorja“ nastala v Celovcu ter iz Koroškega razposlala med slovensko ljudstvo toliko stotisoč knjig najrazličnejše vsebine v pouk in razvedrilo.

Dragi koroški Slovenci! Zavedajte se v teh usodepolnih dnevih svoje slave, za slovenski narod toli pomenljive zgodovine, neumorne delavnosti svojih vse hvale vrednih rojakov v probujo in napredek slovenskega ljudstva. Skazite se vredne tolikih očetov in bratov, ki so ovenčali s svojim zaslužnim delovanjem vašo rodno zemljo. Delajte čast njihovemu slavnemu spominu!

Toda ne samo narodni, temveč tudi zgodovinski in politični nagibi veleajo za neizprosno siro koroškimi Slovence na glasujejo „si, kot en mož za Jugoslavijo. Jugoslavija je bogata, od narave razkošno obdarovano kraljestvo. Ves svet nas po pravici zavida za blagostan naše države. Le ozrite se po Jugoslaviji! Vidite zlata polja, na kojih se pridelava izobilju vsakdanjega kruha; Jugoslavija ga bode mnogo prodajala svojim sosedom. Vidite vinorodne gorice, ki bodo vedno bogat vir trgovskega dobička. Vidite zelene planine z ogromnimi gozdi, kakoršnih je le malo v Evropi. Vidite gore, napolnjene z vsakovrstnimi rudami. Ko se lepo uredijo naše notranje razmere, bode Jugoslavija domovina vsestranskega blagostanja in procvita.

Kdo bi torej izmed koroških Slovencev glasoval za Nemško Avstrijo? Cel svet pozna njeno strašno siromaštvo. Živi povečini od same miloščine iz inozemstva. Nekdaj tako ponosni Dunaj je v pravem pomenu besede postal berač, ki strada, zmoguje in boleha vsled pomanjkanja in uboštva. Nemška Avstrija ni zmožna življenja. Kolika nezmisel in brezumnost bi bila, v njeno naročje hrepeneti.

Ni čuda, da koroški Slovenci položaj dobro poznajo. Zdrava pamet in pogled v bodočnost jim jasno kažejo, kako bodo pri plebiscitu glasovali. Jugoslavija je njih domovina in njihova sreča v bodočnosti. Za njo se mora odločiti vsak zaveden Slovenec na Koroškem. Naj bode dan plebiscita dan časti in slave za koroške Slovence! To pričakuje in želi iz globin srca vsa domovina.

## Liberalci in rdečkarji proti ženski volilni pravici.

Svojim očem nismo mogli verjeti, ko smo čitali te dni v listih, da so slovenski liberalci, komunisti in socialni demokratje v bratski ljubezni protestirali pri vladi proti temu, da bi kmetke žene in mladenke na Slovenskem dobile volilno pravico za občine. Vsi liberalni in rdeči glavarji so te dni v Beogradu na lovu za ministrskimi fraki. Na vsak način bi radi dosegli, da bi imele volilno pravico samo „fajn trave“, gospodične, uradnice, učiteljice, trafikantke, natakarike, tipkarice, tovarniške delavke in razne poulične frkle, a žene in dekleta z dežele pa ne! Prof. Voglar, advokat dr. Kukovec ter „proletarca“ delavca Kopac in Kristan, vsi se v potu svojega obraza pehajo iz ene ministrske sobe v drugo, dokler ne bodo prišli do Berdavske, ki bo črnemu zmaju, kateri v podobi splo-

šne ženske volilne pravice toliko vznemirja in strahuje, odsekal grozno glavo.

Sedaj vidite ve priproste, a poštene Slovenke, kako vas čislajo demokrati in rdečkarji. Silno sladki so ti gospodje, kadar pridejo farbat naše ljudi, a njih „demokratska“ ali rdeča ljubezen ter spoštovanje do bližnjega sega pri teh ljudeh samo do njihove kleda in njihove mošnje ter oblasti.

Slovenke! Sedaj ste sprevideli in z vami tudi naši moški, da hoče liberalci in rdečkar sam in samo on vladati, samo on rezati kruh pravice.

Regent Aleksander je podpisal zakon o splošni občinski volilni pravici za slovenske žene in dekleta. Pri tem mora ostati, magari, da se liberalci in rdečkarji kar vsi naenkrat na glavo postavijo.

## Mladeniške, dekliske zveze, na plan!

Kolika živahnost je vladala pred vojsko v našem mladinskem gibanju na južnoštajerskem ozemlju Slovenije! Gotovo nad 150 mladeniških in dekliskih zvez je združevalo na tisoče zavednih mladeničev in mladenk. Saj smo šteli nad 4000 samo mladenk organiziranih v Dekliških zvezah. Toda vojska je tudi na mladinskem polju zapustila nezace ljive rane. Polagoma se obrača na bolje. Vendar še bo minilo ne-

kaj časa, da pridemo na upapolno stališče pred vojsko.

Bliža se velikanski mariborski tabor. Na njem se pokažejo vse naše katoliško-narodne organizacije. Gostje drugih narodov naj spoznajo kulturno delo in silo katoliških Slovencev in naj odnesejo dober glas o nas v svet. Čas je, da stopijo na svitlo naše mladeniške in Dekliške zveze. Orel organizira le majhen

del naše mladine, ker ni mogoč v vsakem kraju izumljivih vzrokov. Mladeniške in Dekliške zveze pa lahko delujejo v vsaki župniji.

Na mariborskem taboru morajo nastopiti častno. Le dva meseca še nas ločita od njega. Naj se torej tekom meseca junija uredi organizacija naših mladeniških in Dekliških zvez. Zato poskrbi naša Slovenska krščansko-socialna zveza. Vsaka dekanija mora dobiti v kratkem svoj dekanijski mladinski odbor, ki vzame v delo poživljanje in novoustanavljanje mladeniških in Dekliških zvez.

Na dveh večjih shodih koncem junija ali v začetku julija se naj iznova izbere odbor „Zveze slovenskih mladeničev“ in „Zveze slovenskih deklet“, kot sta obstajala pred vojsko. Člani teh odborov pa naj bodo iz Maribora in iz bližnje okolice, da bodo omogočene večkratne seje. Odbor, čegar člani so razmetani po celnem južnem Štajerskem in nikdar ne morejo priti k sejam, je brez vsakega pomena. S tem odboroma naj pridno obnejuje dekanijski mladinski odbori. Treba bo pred vsem zbrati statistiko, da bomo vedeli, koliko je zvez in koliko članov štejejo.

Površen pogled v nekdanje glasilo zvez „Naš dom“ je nad vse spodbuden. Nebroj delovnih poročil od vseh strani bereš z največjim zanimanjem. S kakolastjo ga prebirajo mladeniči in mladenke dorašle med vojsko! List mora zopet začeti izhajati, kakor hitro bo mogoče. Le v katoliško narodnem duhu organizirana mladina nam je porok boljše bodočnosti. Vsi mladiniolubi na delo! „Slov. Gospodar“ pa naj zopet otvori rubriko „Mladinska organizacija“, kjer se bodo priobčevala kratka najbolj nujna navodila in poročila.

Opomba uredništva. „Naš dom“ je v sedanjih razmerah neznosnih tiskovnih in papirnih stroškov izključen. „Slov. Gospodar“ je pripravljen dati mladinski organizaciji na razpolago majhen prostorček.

## Kaj je z izvozom vina in sadja?

Od vseh strani je dobivalo tajništvo Slovenske kmetke zveze prošnje, resolucije in pritožbe radi izvoza vina in sadja. Vina je še silno mnogo po naših kletah. In vinska trta letos izobno kaže. Osobito pa nas bo to leto mati narava obdarovala prav bogato s sadjem in sadnim moštom. Nemogoče je prodati vino in sadje v domovini. Navezani smo na izvoz. A tu se dela onim, ki hočejo izvažati, zelo velike, da, mnogokrat nepremostljive ovire. Dvojno pa nas sili, da na vsak način zahtevamo, da vse ovire glede izvoza vina in sadja padejo. In to dvojno je: pomanjkanje denarja in pomanjkanje industrijskih izdelkov. Ogromne svote bi se dalo dobiti za prodano vino in sadje, oziroma bi se dalo zamenjati za železo, stroje, vžigalice, sol, petrolej, suknjo in enako blago.

### 1. Sadje.

Slovenska kmetška zveza je že mesca aprila, takoj ko je sadno drevje ocvetelo, napravila vlogo na kmetijsko poverjeništvu v Ljubljani in na vlado v Beogradu, naj se letos dovoli popolnoma prosti in neoviran izvoz sadja. To smo predlagali posebno zaradi obilice črešenj in drugega zgodnjega sadja. Dosegli smo, da je sedaj izvoz prost, a da se plača le takozvana izvozna taksa (pristojbina), ki znaša 80 jugoslovanskih vinarjev od 1 kg. Ta taksa se mora plačevati le v dobrem denarju (valuti), k tej pa se ne šteje ne nemškoavstrijska in ne ogrska krona. Carinskim uradom se je naročilo, da ne smejo zadrževati pošiljatev sadja, sampak morajo bolj brzo poslovati. Velika težava je izplačilo poslanega blaga. Nemški denar zopet silno pada v vrednosti. In avstrijski kupci drugega denarja nimajo kot svoje malovredne krone. To bo ena glavnih zaprek, da se ne bo nihče z veseljem poprijel pošiljanja sadja v Nemško Avstrijo. Težava je tudi ta, da mora trgovec od prazne posode plačati zopet visoko carino. Naša stranka je storila vse, da omogoči ugoden izvoz sadja. Ob tej priliki še enkrat opozarjamo vlado, da bo za sadje morala odpraviti izvozno carino in druge ovire.